

SEMIOTIKA V LONE FILOZOFIE*

Podľa jednej populárnej predstavy sa zrod vedy odohrá v okamihu, keď sa vytrhne spod vlády filozofie, keď si ohraničí vlastné teritórium a začne na ňom rozvíjať svoje zákonodarstvo. Takto sa vypovedaním záväzkov voči filozofii kedysi konštituovala fyzika, neskôr biológia, ešte neskôr sociológia a psychológia, takto sa v súčasnosti formuje súbor disciplín, ktoré sa pod názvom *kognitívna veda* zaoberajú myslením a inteligenciou. Nemožno poprieť, že predstava filozofie ako miesta, kde sa vedenie rodí, aby sa z neho v okamihu dosiahnutia veku dospelosti vytrhlo a svoj nový vedecký status potvrdilo práve odmietnutím filozofického poručenia, má svoje opodstatnenie a možno ju ilustrovať viacerými príkladmi z dávnejších i nedávnych dejín. Populárnosť, ilustratívnosť a celková jednoduchosť tejto predstavy by nám však nemali zakrývať skutočnosť, že je nielen jednoduchá, ale (aspoň v niektorých verziách) aj zjednodušujúca. Zjednodušujúca je vtedy, keď konštituovanie vedy chápe ako priame a nezvratné pretrhnutie zväzkov s filozofiou – čo vyvracajú napríklad aj výskumné programy kognitívnej vedy, kde filozofia stále figuruje. A deformujúci schematizmus tejto predstavy sa stáva zjavným aj pri bližšom pohľade na povahu filozofických skúmaní, ktoré sa zďaleka neobmedzujú na udržiavanie tých pozícií na fronte vedenia, ktoré ešte stále vzdorujú náporom vedeckého poznania.

Práve príklad semiotických štúdií nám ukazuje, ako sa disciplína môže konštituovať bez toho, aby prerušila zväzky s filozofiou. Zaiste, v širokej oblasti týchto štúdií nájdeme prejavy koncepcie, ktorá má k filozofii už len sprostredkovaný vzťah. Dôležitá časť semiotických štúdií sa však naďalej odohráva v samej doméne filozofie. Práce, ktoré tu vznikajú, sa k filozofii hlásia nielen vtedy, keď ide o pripomenutie veľkých postáv minulosti, ale aj počas napredovania k svojim výskumným cieľom.

Štúdie, ktoré čitateľ nájde na nasledujúcich stránkach, napriek tematickej a čiastočne aj metodologickej rôznorodosti spája skutočnosť, že vychádzajú z filozofického prístupu k semiotickej problematike. Tento predpoklad, niekedy explicitný, no väčšinou iba implicitný, viedol ich smerovanie do oblastí, kam sa dnes semiotické výskumy uberajú, prekračujúc rámce formalizmu, ktorý ešte donedávna v tejto oblasti dominoval.

Inštitucionálnym zázemím rozvíjania týchto výskumných zámerov sa stal program doktorského odboru *Semiotika a filozofia komunikácie* na Fakulte humanitných štúdií UK v Prahe. Sme veľmi radi, že na jeho utváraní a rozvíjaní sa podieľajú aj takí renomovaní zahraniční odborníci, akým je Jean-Marie Klínenberg. Rovnako oceňujeme možnosť spolupracovať s výskumným tímom, ktorý sa pod vedením Petra Michaloviča sformoval na Katedre estetiky Filozofickej fakulty UK v Bratislave. Takto sa znovu potvrdzuje, že semiotika je svojou povahou nielen interdisciplinárnym, ale aj internacionálnym podujatím.

Miroslav Marcelli

---

* Toto číslo *Filozofie* vychádza vďaka podpore FHS UK Praha z prostriedkov *Institucionální podpory na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace* (MŠMT–2013).